

ปกิทัศน์หนังสือ

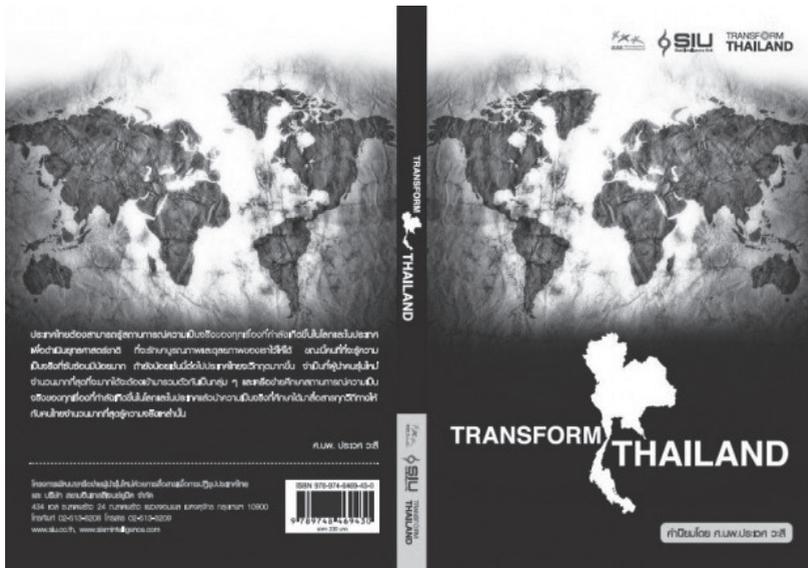
--> อับดุลลา: เจ๊ะหลง

Transform

Thailand

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย

อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ. (2554)
 โครงการพัฒนาเครือข่ายผู้นำ
 รุ่นใหม่ด้วยการสื่อสารเพื่อ
 การปฏิรูปประเทศไทยและ
 บริษัทสยามอินเทลลิเจนซ์ยูนิค จำกัด
 ISBN: 978-974-8469-43-0
 จำนวนหน้า: 184
 ราคาเล่มละ 230 บาท

โจทย์แห่งความท้าทายของคนไทยในปัจจุบัน คือจะทำอย่างไรให้เราก้าวผ่านวิกฤติที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยด้วยพลังของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นความไร้เสถียรภาพทางการเมืองที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ระบบการศึกษาในฐานะเป็นกระบวนการสร้างคุณภาพของคนไทยสู่ระดับสากลที่ควรจะเป็น สิ่งเหล่านั้นคือบางส่วนที่เป็นสัญลักษณ์ว่าประเทศไทย

ก็ยังไม่พร้อมต่อการเปิดประเทศสู่การแข่งขันในระดับสากล ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นอันดับต้น ๆ คือการปรับฐานคิดที่ยังอ่อนล้าของพวกเราให้เข้มแข็งโดยการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในความเป็นไทย และเรียนรู้ให้เท่าทันสังคมโลกอย่างระมัดระวัง ควบคู่กับการยกระดับสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Society) เพื่อนำไปสู่การเป็นพลเมืองของโลกได้อย่างสมบูรณ์

Transform Thailand เป็นหนังสือลำดับที่สามของ SIU ต่อจาก “ถึงความคิด (Think Tank)”: บทสัมภาษณ์ 12 นักคิด เพื่อร่วมกันค้นหาอนาคตสังคมไทย และ “Change Agents ผู้นำรุ่นใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลง” โดยทีมงาน Siam Intelligence Unit เป็นหนังสือที่ชวนผู้อ่านสนทนาลงถึงการปรับตัวของประเทศไทย โดยรวบรวมแนวคิดและประสบการณ์จาก “กูรู” ด้านเศรษฐกิจ-การเมือง-นโยบายที่เคยผ่านงานวางพื้นฐานด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย โดยมีผู้ใหญ่ในระดับต้นๆ ของประเทศให้สัมภาษณ์ในหนังสือเล่มนี้ นั่นก็คือ

1. พันศักดิ์ วิญญรัตน์ อดีตประธานที่ปรึกษา นายกรัฐมนตรี
2. ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล อดีตรองนายกรัฐมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
3. กอรัปศักดิ์ สภาวสุ อดีตรองนายกรัฐมนตรี
4. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย อดีตรองนายกรัฐมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
5. ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
6. ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ผู้อำนวยการ Sasin Institute for Global Affairs
7. ทรงศักดิ์ สายเชื้อ อุปทูตไทยประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ อดีตรองอธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ
8. ดร.กิริฎา เภาพิจิตร เศรษฐกรอาวุโส ธนาคารโลก

ก่อนที่เราจะพูดถึงเนื้อหาข้างในของหนังสือเล่มนี้ ผู้ปริทัศน์หนังสือขอแนะนำความเป็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ โดยมีศาสตราจารย์เกียรติคุณ ประเวศ วะสี ได้เขียนคำนิยมในหนังสือเล่มนี้ตอน

หนึ่งว่า “ประเทศไทยต้องสามารถรู้สถานการณ์ความเป็นจริงของทุกเรื่องที่กำลังเกิดขึ้นในโลกและในประเทศ เพื่อดำเนินยุทธศาสตร์ชาติ ที่จะรักษาบูรณภาพและคุณภาพของเราให้ได้ ขณะนี้คนที่จะรู้ความเป็นจริงที่ซับซ้อนมีน้อยมาก ถ้ายังมีน้อยเช่นนี้ ประเทศไทยจะวิกฤติมากกว่านี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำคนรุ่นใหม่จำนวนมากที่สุดที่จะมากได้จะต้องเข้ามารวมตัวกันเป็นกลุ่มๆ และเครือข่ายศึกษาสถานการณ์ความเป็นจริงของทุกเรื่องที่กำลังเกิดขึ้นในโลกและในประเทศ แล้วนำความเป็นจริงที่ศึกษาได้มาสื่อสารทุกวิถีทางให้กับคนไทยจำนวนมากที่สุดได้รู้ความจริงเหล่านั้น”

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน และต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนตามกระแสโลกาภิวัตน์ ระบบเศรษฐกิจไทยที่วางรากฐานมาตั้งแต่หลัง พ.ศ. 2500 ที่เน้นอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อส่งออก เริ่มแสดงปัญหาว่าใช้งานไม่ได้ ประเทศไทยเริ่มถูกบีบทั้งสองทาง ทั้งจากประเทศพัฒนาแล้วที่มีเทคโนโลยีสูง และประเทศกำลังพัฒนาที่มีค่าแรงถูกกว่า หนังสือเล่มนี้จะชวนผู้อ่านสนทนาลงถึง “เส้นทางข้างหน้า” ของประเทศไทยว่าจะต้องพัฒนาระบบเศรษฐกิจของตัวเองไปในทิศทางใด เป็นตัวอย่างและความสำเร็จของการรวมตัวของคนรุ่นใหม่ ที่พยายามนำเรื่องราว ปรากฎการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาถ่ายทอดให้กับคนไทยทั่วประเทศได้รับรู้ได้เป็นอย่างดี ผู้ปริทัศน์หนังสือเล่มนี้เชื่อว่า หนังสือ Transform Thailand จะเป็นสะพานเชื่อมแห่งแรงบันดาลใจของคนไทยทั้งชาติเพื่อพัฒนาประเทศไทยไปพร้อมๆ กัน

หนังสือ Transform Thailand ได้นำเสนอเรื่องราวของการปฏิรูปประเทศไทยผ่านหัวข้อที่น่าสนใจใน 4 บทด้วยกัน โดยเริ่มต้นด้วยคำนำที่น่าสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี นั่นก็

คือบทนำจากกวีชาวสกอตแลนด์ ฮิวจ์ แบลด์ ตอนหนึ่งว่า

“หากคุณผลัดสิ่งที่คุณทำในวันนี้ไปวันข้างหน้า คุณกำลังขุดรีดวันพรุ่งนี้ด้วยค่าใช้จ่ายที่มีได้มีอยู่จริง คุณกำลังหน่วงง้อแห่งเวลา และกีดกันมันจากการพาคุณเดินทางไปอย่างราบรื่น ใครก็ตามที่วางแผนงานที่ต้องทำก่อนในทุกเช้า และปฏิบัติตามดำเนินตามแผนนั้น ใครคนนั้นกำลังดำเนินตามหนทางที่นำเขาผ่านพ้นเขาวงกตแห่งชีวิตอันยุ่งยากที่สุด การวางแผนตามลำดับขั้นตอนในช่วงเวลาจะเป็นดังแสงฉายานที่สาดส่องตนเองไปยังทั่วทุกตรอกซอกซอยแห่งกิจกรรมของเรา แต่เมื่อไม่มีการวางแผน นั่นเป็นการสยบยอมให้กับการใช้เวลาที่รอให้บังเอิญเกิดโชคช่วย ทุกสิ่งย่อมกองระเกะระกะกลายเป็นความปั่นป่วน ที่ไม่ยินยอมพร้อมรับการกระจายงานหรือตรวจสอบใดๆ”

บทที่ 1 ของหนังสือ Transform Thailand ได้นำเสนอหัวข้อ ประเทศไทยวันนี้ โดยนำเสนอเรื่องราวนโยบายทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย และการพัฒนาการของเศรษฐกิจไทย พร้อมให้โจทย์สังคมว่า ก่อนที่เราจะพลิกโฉมหน้าประเทศไทย นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่จะเป็นรากฐานให้เราเข้าใจถึงต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่มีอยู่ เพื่อที่จะได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ มิติทางภูมิศาสตร์และมิติทางพัฒนาการของเศรษฐกิจ (หน้า 17) ที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้นคือมีบทสัมภาษณ์ของ ดร.กิริฎา เภาพิจิตร เศรษฐกรอาวุโส ธนาคารโลก ที่กล่าวว่าประเทศไทยยังถือว่าอยู่ใน “กับดักรายได้ปานกลาง” และยังไม่สามารถเลื่อนขั้นไปสู่กลุ่มประเทศที่มีระดับรายได้สูงได้ ซึ่งทางออกคือการรักษาการเติบโตให้ยั่งยืน และเพิ่มผลิตภาพของ

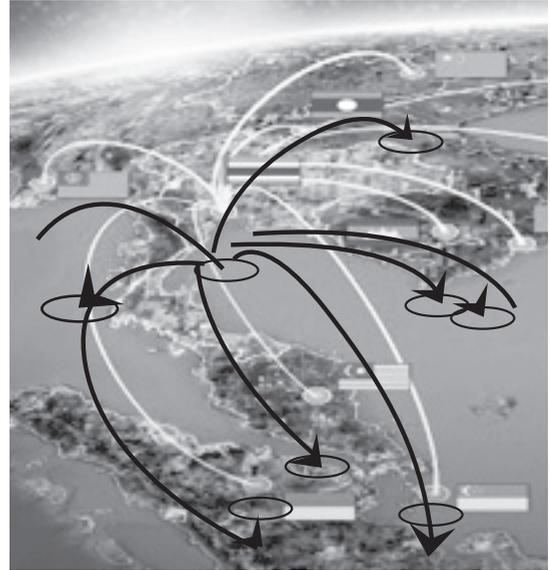
เศรษฐกิจทุกภาคส่วนในสังคม ที่ทีมงาน Siam Intelligence Unit SIU จึงเข้าไปคุยและสัมภาษณ์กับ ดร.กิริฎา เภาพิจิตร เศรษฐกรอาวุโสของธนาคารโลกประจำประเทศไทย เพื่อสนทนาในประเด็นนี้อย่างละเอียด และดูว่าองค์กรนานาชาติอย่าง “ธนาคารโลก” มีมุมมองอย่างไรต่อพัฒนาการของเศรษฐกิจไทย ซึ่งท่านได้อธิบายว่า “ทางธนาคารโลกในประเทศไทย เราไม่ได้ทำงานองค์กรเดียวโดยส่วนใหญ่เราจะทำงานโดยการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับหน่วยงานราชการต่างๆ ตอนนี้เรากำลังเขียนรายงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) ว่าถ้าเรามองประเทศไทยไปยัง 20 ปี ในอนาคต ถ้าเราจะไม่อยู่กับดักรายได้ปานกลาง และสามารถกระจายรายได้ไปทุกภาคส่วน เราจะสามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งเราก็มีการคอนเฟอเรนซ์กับตัวแทนธนาคารโลกจากออสเตรีย ดิซี เขาก็จะช่วยคอมเมนต์เรา” คำถามที่เป็นประเด็นน่าสนใจโดยเฉพาะการพัฒนาการศึกษาไทย ที่ถือเป็นกลไกในการขับเคลื่อนประเทศไทยที่น่าสนใจของทีมงาน Siam Intelligence Unit คือจะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจได้อย่างไรบ้าง นโยบายการให้การศึกษาฟรีของรัฐบาลจริงๆ แล้วมันช่วยแก้ปัญหาเรื่องการศึกษาฟรีเปล่า ดร.กิริฎา เภาพิจิตรได้ให้การสัมภาษณ์ว่า “จริงๆ เรื่องปริมาณไม่น่าเป็นห่วงทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ไม่เป็นปัญหาของประเทศไทยเรามีเด็กที่สามารถเข้าถึงการศึกษาระดับประถมถึง 99 เปอร์เซ็นต์ และระดับมัธยม 80 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเทียบกับประเทศอื่นเราไม่ถือว่าด้อยกว่า แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือคุณภาพการศึกษา อย่างเราใช้ระบบการทดสอบระดับนานาชาติ หรือ พีซ่า (Programme for International Student Assessment-PISA) ผลปรากฏว่าคะแนนของเรา

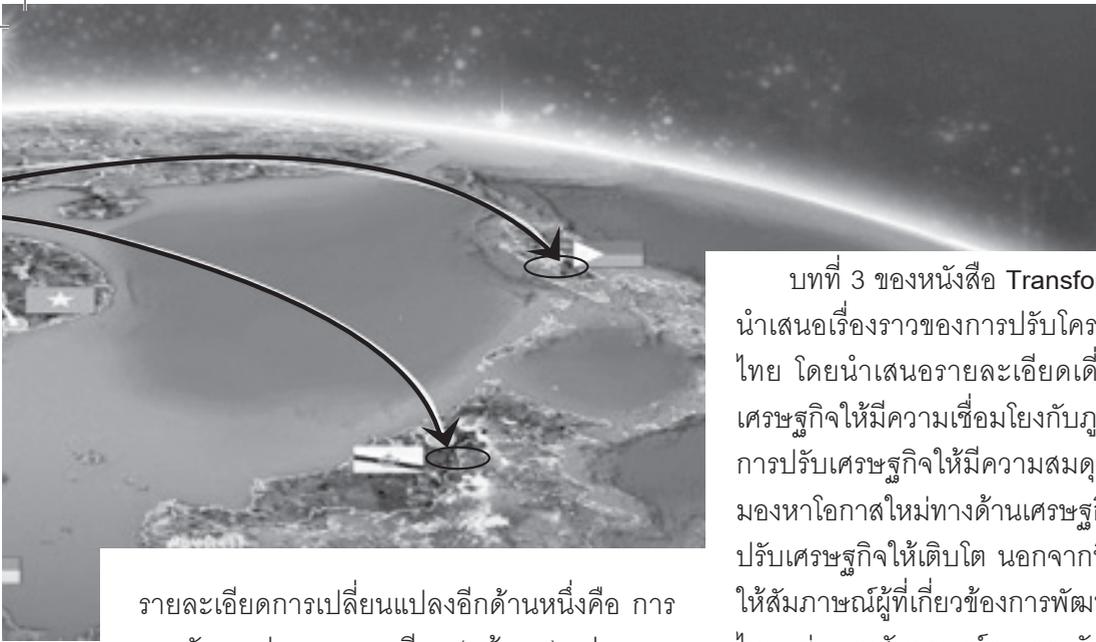
น้อย ถ้าเทียบกับเด็กญี่ปุ่นเขาจะมีคะแนนสูงกว่าระดับพื้นฐานค่อนข้างมาก แต่เด็กไทยเราอยู่ในระดับพื้นฐานเสียส่วนใหญ่ ทั้งด้านภาษา หรือคณิตศาสตร์ ซึ่งตอนนี้จะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพได้ การเรียนฟรีนั้นเป็นเรื่องดี เพราะช่วยให้คนฐานะยากจนให้สามารถเข้าไปเรียนได้ แต่ก็ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนด้วย ถ้าไม่อย่างนั้นถึงเด็กจบออกมาก็ไม่สามารถเป็นที่พึ่งของครอบครัวได้ ปัญหาดังกล่าวมันมีหลายมิติไม่ใช่แค่เรื่องรายได้ของครูแต่เพียงอย่างเดียว มันมีทั้งเรื่องระบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ เรื่องของการบริหารจัดการโรงเรียน ถ้าจะแก้ไขต้องแก้ทั้งระบบ”

บทที่ 2 ของหนังสือ Transform Thailand ได้นำเสนอความท้าทายใหม่ของเศรษฐกิจไทย ทศวรรษหน้า โดยมีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการเปลี่ยนของระบบเศรษฐกิจโลก นำเสนอเรื่องราวของศตวรรษแห่งเอเชีย พลังแห่งเอเชีย ได้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ยังได้นำเสนอแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาคของชาวไทย ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดนั้น

นับว่าเป็นเนื้อหาที่ซับซ้อนที่คนไทยโดยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ หนังสือ Transform Thailand ได้นำเสนอและเรียบเรียงเนื้อหาดังกล่าวได้อย่างน่าสนใจ คือการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจโลก และการเกิดประชาคมอาเซียน (หน้า 42) ซึ่งในบทที่ 2 นี้ จะกล่าวถึงรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงใหญ่ทั้ง 2 ประการนี้ ว่าปัจจัยการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ อย่างแรกที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญ ก็คือการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ จากระบบเศรษฐกิจที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ชาติตะวันตกมาเป็นโลกแบบหลายขั้ว ที่ประเทศเกิดใหม่เริ่มมีบทบาทในเศรษฐกิจโลกมากขึ้น นอกจากนี้ภูมิทัศน์ด้านเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ทำให้ประเทศไทยต้องเริ่มมองหาตลาดใหม่ๆ มาทดแทนตลาดประเทศพัฒนาแล้วที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากวิกฤติการเงินโลก โดยต้องมองประเทศเกิดใหม่เป็นทั้งผู้รับซื้อสินค้า และผู้ผลิตให้ขายตัวเองไปยังจุดที่แตกต่างจากคู่แข่ง แต่ก็เหมาะสมกับบริบทของประเทศ นอกจากนี้ในบทที่ 2 ยังได้นำเสนอเรื่องราว

รายละเอียดการเปลี่ยนแปลงอีกด้านหนึ่งคือ การรวมตัวของประชาคมอาเซียน (หน้า 64) แน่นนอนว่าการรวมตัวประชาคมอาเซียนไม่ใช่เรื่องง่าย อาเซียนยังมีปัญหาภายในอีกมากมาย ที่ต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างสูงในการแก้ไขทีละเปลาะเพื่อให้แต่ละประเทศมีความใกล้ชิดและเกี่ยวพันกันมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องหลีกเลี่ยงปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในประชาคมยุโรป ประเทศไทยเองก็ควรใช้โอกาส ซึ่งความเป็นผู้นำของประชาคมอาเซียน ทั้งในแง่เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม แต่เดิมนั้นประเทศไทยมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ดี มีขนาดตลาดที่ใหญ่พอ มีบรรยากาศเอื้อต่อการลงทุน และมีทำเลทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ดีอยู่แล้ว ผู้ประกอบการไทยจึงควรเร่งริบมองหาโอกาสทางการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน และในระยะยาวนั้นประเทศไทยควรวางยุทธศาสตร์ให้อาเซียนเป็นแท่นกระโดดในการเข้าไปกำหนดทางเศรษฐกิจเอเชีย โดยมีไทยเป็นผู้นำร่วมกับประเทศในอาเซียน เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ในฐานะเขตเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับต้นๆ ของอาเซียน ส่วนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาคนั้น ต้องทำความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเรียน สังคมสูงวัย การเตรียมความพร้อมต่อการคุกคามความมั่นคงชนิดใหม่ เช่น ขบวนการค้ำมนุษย์ ขบวนการมาเฟียข้ามชาติ เป็นต้น

บทที่ 3 ของหนังสือ Transform Thailand ได้นำเสนอเรื่องราวของการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทย โดยนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการปรับเศรษฐกิจให้มีความเชื่อมโยงกับภูมิภาคให้มากขึ้น การปรับเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและอิสระ การมองหาโอกาสใหม่ทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนการปรับเศรษฐกิจให้เติบโต นอกจากนี้ ยังได้มีบทการให้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย เช่น บทสัมภาษณ์ของคุณพันศักดิ์ วิทยุรัตน์ เรื่องของยุทธศาสตร์สำหรับประเทศไทยในทศวรรษหน้าได้อย่างน่าสนใจในงานสัมมนา Thailand in transition: a historic challenge and what's next? เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2552 ที่โรงแรมเซอราตันแกรนด์ สุขุมวิท โดยมีผู้ร่วมเสวนาคือ ธงชัย วินิจจะกูล อาจารย์ประจำภาควิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-เมดิสัน, ผาสุก พงษ์ไพจิตร อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พันศักดิ์ วิทยุรัตน์ อดีตประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร และ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ และ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยที่นายพันศักดิ์ วิทยุรัตน์ เปิดช่วงเสวนาของเขาด้วยการฉายคลิปวิดีโอช่วงเริ่มต้นของภาพยนตร์แนววิทยาศาสตร์คลาสสิกเรื่อง 2001: A Space Odyssey ซึ่งดัดแปลงจากนิยายวิทยาศาสตร์ชื่อห้องของอาเธอร์ ซี. คลาร์ก และกำกับโดยผู้กำกับชั้นบรมครู สแตนลีย์ คูบริก ช่วงเริ่มต้นของภาพยนตร์จับเอาประวัติศาสตร์โลกในยุคที่มนุษย์ยังเป็นวานร ยังไม่มีอารยธรรม แต่มนุษย์วานรกลุ่มหนึ่งกลับได้พบกับ “แท่งหินสีดำ” ซึ่งเป็นอารยธรรมจากมนุษย์ต่างดาว และความรู้จากแท่งหินนี้ส่งผลให้มนุษย์วานรพัฒนาตัวเองอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นมนุษย์ในยุคปัจจุบันได้ในที่สุด หลังจากฉายคลิปวิดีโอเสร็จสิ้น นายพันศักดิ์ตั้งคำถาม

กับผู้ฟังว่า “ถ้าเปรียบคนไทยเป็นมนุษย์วานร เมื่อเราเจอ ‘แท่งหินสีดำ’ ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความก้าวหน้าเหมือนกับในหนัง เราจะทำอย่างไร?” ในภาพยนตร์เรื่อง 2001: A Space Odyssey นั้นมนุษย์ได้พบกับ ‘แท่งหินสีดำ’ จำนวน 3 แท่งในดาวเคราะห์ 3 ดวง คือ แท่งหินสีดำที่โลก ซึ่งช่วยให้มนุษย์ถือกำเนิดขึ้น, แท่งหินชิ้นที่สองที่ค้นพบโดยยานสำรวจดวงจันทร์ และแท่งหินชิ้นสุดท้ายบนดวงจันทร์บริวารของดาวเสาร์ (ดาวพฤหัสบดีในฉบับภาพยนตร์) พันศักดิ์ได้เปรียบเทียบ ‘โอกาสของประเทศไทย’ ว่ามีจำนวน 3 อย่างเทียบเท่ากับจำนวนของแท่งหินสีดำ โอกาสอย่างแรกที่เทียบได้กับ ‘แท่งหินบนโลก’ คือ คัดค้านโมเดลทางธุรกิจแบบใหม่ๆ ที่เป็นนวัตกรรม สามารถนำพาประเทศเติบโตได้โดยไม่ต้องพึ่งการส่งออกเหมือนอย่างที่เป็นอย่างนี้ อยู่แนวคิดนี้นายพันศักดิ์ได้นำเสนอในนโยบาย ‘ดูอัลแทร็ก’ ของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเน้นการบริโภคใช้จ่ายภายในประเทศควบคู่ไปกับการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ โอกาสอย่างที่สอง เทียบได้กับ ‘แท่งหินบนดวงจันทร์’ นายพันศักดิ์ได้ชูประเด็นของ “value creation” ซึ่งถือเป็นภาพที่ใหญ่กว่าของ creative economy นายพันศักดิ์ถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของแนวคิด creative economy และ “การเพิ่มมูลค่า” ในประเทศไทยอยู่แล้ว โดยเขาเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นผู้อำนวยการคนแรกของ “ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ” หรือ TCDC เพื่อช่วยสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ่านการออกแบบ ก่อนจะลาออกไปในช่วงหลังรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 สำหรับแท่งหินแท่งสุดท้ายบนดวงจันทร์ของดาวเสาร์ นายพันศักดิ์ชี้ว่ามันคือ จีนและญี่ปุ่น โอกาสที่ว่าคืออาเซียนจะกลายเป็นศูนย์กลางการระบายนสินค้าจากประเทศจีนและญี่ปุ่น ซึ่งจะเป็นมหาอำนาจของเอเชียในทศวรรษหน้า โดยทั้งจีนและญี่ปุ่นกำลังมอง

ถึงการสร้างโครงข่ายการคมนาคมในอาเซียน ซึ่งมีประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง ประเทศจีนนั้นมีโครงการสร้างทางรถไฟจากคุนหมิง ผ่านพม่าและลาวลงมาออกทะเลที่ประเทศไทย เป็นเส้นทางแนวตั้งเหนือ-ใต้ ส่วนญี่ปุ่นต้องการสร้างถนนตัดขวางจากเวียดนามไปยังพม่า เพื่อให้สินค้าของญี่ปุ่นลงเรือมาขึ้นฝั่งที่ดานังหรือไฮจิมีนหิซึตี้ แล้วไปออกทะเลฝั่งมหาสมุทรอินเดียที่เมืองทวายของพม่า และส่งขึ้นเรือข้ามไปยังเมืองเซินไนของอินเดียต่อไป เมื่อลากถนนและทางรถไฟทั้งสองเส้นบนแผนที่ จะได้ภาพ “กางเขนหัวคว่ำ” หรือ reversed cross ซึ่งมีจุดตัดอยู่ที่ภาคกลางของประเทศไทย นายพันศักดิ์ตั้งคำถามว่า ทางการญี่ปุ่นและจีนมีความตั้งใจในการสร้างเส้นทางทั้งสองนี้สูงมาก ทำอย่างไรประเทศไทยถึงจะใช้โอกาสนี้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เรามีความพร้อมในการเจรจาและเตรียมตัวมากแค่ไหน นอกจากประเด็นเรื่อง ‘แท่งหินสีดำ’ ทั้งสามแล้ว นายพันศักดิ์ยังพูดถึงความจำเป็นของประเทศไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน ว่าปัจจุบันประเทศไทยเปรียบเสมือนบ้านที่โดนไฟไหม้ แต่บนพื้นดินน้ำก็ท่วม และรถดับเพลิงก็ไม่สามารถเข้ามาช่วยดับไฟได้ นายพันศักดิ์บอกว่าในสายตาของชาวต่างชาติที่เขาคุยด้วย ต้องการให้ประเทศไทยมี “เสถียรภาพทางประชาธิปไตย” ซึ่งกว้างกว่าและครอบคลุมมากกว่า “เสถียรภาพทางการเมือง” เสถียรภาพทางประชาธิปไตยที่นายพันศักดิ์หมายถึงคือ ทหารยืนย่นไม่ทำการรัฐประหาร มีการเลือกตั้งตามปกติ ผลการเลือกตั้งได้รับการยอมรับ และองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญทำตามหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม (หน้า 115-118)

บทที่ 4 ของหนังสือ Transform Thailand ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับ Think Thank กับการวางยุทธศาสตร์ของประเทศ โดยนำเสนอผ่านการ

แนะนำองค์กร ตอนหนึ่งในหนังสือว่า Think Thank เป็นสถาบันวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะ เป็นที่รู้จักกันดีในนามของ “think tanks” หรือ “สถาบันวิจัยเชิงนโยบาย” การวิจัยที่ดี คืองานวิจัยที่ผลิตออกมา เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และมีประโยชน์ต่อสาธารณชนโดยรวม เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคม และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน

การวิจัยเพื่อนำเสนอให้กำหนดเป็นนโยบาย ถือเป็น การเชื่อมโยงระหว่าง “ความรู้” กับ “อำนาจ” ผมนึกเข้าใจด้วยกัน เนื่องจาก ต้องใช้ความรู้เพื่อผลิตงานวิจัยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการสร้างผลประโยชน์แก่ประชาชนโดยรวม และต้องอาศัยอำนาจของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายได้หยิบยกงานวิจัยขึ้นนั้นไปศึกษา และกำหนดเป็นนโยบายได้ นอกจากนี้ ในบทสุดท้ายของหนังสือยังได้นำเสนอ การกำหนดนโยบายตามทฤษฎีระบบ ของ David Easton มักเป็นที่ยอมรับในการเลือกประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์นโยบายอย่างแพร่หลาย โดยกรอบการวิเคราะห์นั้น เริ่มจากการนำปัจจัยที่ผันแปรได้ (Variable Factor) เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อเข้าสู่กระบวนการ (Process) ตัดสินใจกำหนดเป็นนโยบาย (Output) ตัวบทกฎหมาย หรือมาตรการ และประเมินผลภายหลังการนำนโยบายมาใช้ (Outcome) จากนั้นจึงประเมินผลความเกี่ยวพัน (Relation) ของแต่ละปัจจัย และส่งผลสะท้อนกลับ (Feedback) เพื่อพิจารณานโยบายหรือมาตรการดังกล่าว สมควรนำมาสานต่อหรือไม่ จากนั้น จึงย้อนกลับเข้าสู่ปัจจัยนำเข้า (Variable Factor) to (Input) ดำเนินต่อไปเป็นวงจรการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ยังได้นำเสนอในหนังสือยังได้กล่าวถึงงานวิจัยที่ดีควรเป็นนโยบายเพื่อการพัฒนาที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดความยากจน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใน

บ้านเมืองได้ ปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ที่งานวิจัยจำเป็นต้องมี คือ

1. ต้องพัฒนารายละเอียดกระบวนการกำหนดนโยบาย อะไรที่เป็นปัจจัยสำคัญ และมีความสัมพันธ์กับประเด็นอื่นๆ อย่างไร ลักษณะสำคัญของนโยบายนั้นๆ ความน่าเชื่อถือ การปฏิบัติการเชิงผลประโยชน์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบายนั้น มีผู้ใดที่สามารถช่วยเหลือหรือส่งออกข้อความ (นโยบาย) ให้กระจายออกไป เพื่อประสพผลสำเร็จในการนำนโยบายไปใช้

2. ต้องพัฒนายุทธศาสตร์โดยรวมของงานทั้งหมด ต้องระบุว่าใครเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือสนับสนุนทางการเมือง และต้องมีหลักฐานที่ทำให้แน่ใจว่ามีประโยชน์เชิงปฏิบัติและสร้างความร่วมมือภายในกลุ่มได้

3. ต้องเป็นผลงานที่น่าเชื่อถือ การติดต่อสื่อสารต้องมีประสิทธิผล ต้องใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและสามารถระดมเครือข่ายสำคัญ รวมทั้งสามารถใช้เครือข่ายเงา (เครือข่ายของ think tanks ที่ไม่สามารถเปิดเผยตัวตนได้)

การทำงานของนักวิจัย ฝ่ายปฏิบัติการ และผู้กำหนดนโยบายมักจะมีลักษณะการทำงานแบบคู่ขนาน บางครั้ง นักวิจัยก็ไม่สามารถเข้าใจได้ว่าทำไมต้องมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย แม้ว่าจะมีความชัดเจนและศึกษามาอย่างหนักแล้วก็ตาม ขณะที่ผู้กำหนดนโยบายจะมองว่านักวิจัยไร้ซึ่งศักยภาพในการศึกษาเรื่องง่ายๆ ที่มอบหมายให้ เพื่อใช้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบายได้อย่างทันท่วงที ขณะที่ฝ่ายปฏิบัติการก็เพียงแคเป็นส่วนสุดท้ายในการนำไปปฏิบัติเท่านั้น

ปัจจุบัน think tanks ถูกให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นในหลายประเทศ และเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน การแสดงจุดยืนของ think tanks จำเป็นต้อง

พิจารณาให้อยู่ในท่าที่ และมีระยะห่างที่เหมาะสม ระหว่างการเชื่อมโยงเข้ากับเครือข่ายที่อยู่ในภาครัฐ หรือภาคเอกชน ถ้า think tanks ที่สังกัดอยู่ในภาครัฐ ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ดีว่า think tanks นั้นๆ ส่วนใหญ่ต้องทำงานสนองตอบความต้องการของหน่วยงานรัฐที่ตนสังกัดเป็นที่ตั้ง และอาจทำงานวิจัย เพื่อ ค้นหาคำตอบในการตอบสนองความต้องการของ ประชาชน และก่อให้เกิดประโยชน์ไปในคราเดียว ขณะที่จุดยืนของ think tanks ในภาคเอกชนนั้น จำเป็นต้องเข้าใจบริบทสังคมโดยรวมมากกว่า think tanks ที่สังกัดในภาครัฐ เนื่องจาก เป็น think tanks ที่มีเป้าหมายเพื่อสนองตอบผลประโยชน์ของ สาธารณชนโดยรวม มากกว่าจะสนองตอบภาครัฐ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบความเป็นกลาง ของ think tanks นั้น บางครั้ง อาจสำรวจได้จาก การนำเสนองานวิจัย หรือ สืบมาจากทุนสนับสนุน งานวิจัยของ think tanks นั้น ซึ่งบางครั้ง think tanks บางราย ก็อาจไม่ได้เปิดเผยเม็ดเงินของแหล่งทุนที่ ตนได้รับให้เห็นอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เสมอไป จึงเป็นเรื่องยากที่เราจะสามารถตรวจสอบ ความเป็นกลางทางทัศนคติของ think tanks ดัง กล่าวได้ แต่เราสามารถพิจารณาจากตนเอง พิจารณาการนำเสนองานวิจัยหรือแง่มุมที่เป็น ทัศนคติหลักของสถาบัน think tanks นั้นได้ การเป็น think tanks ที่ดีควรมุ่งตอบสนองผลประโยชน์และ ให้ความรู้แก่ประชาชน และนำเสนอนโยบายเพื่อ ให้ เกิดการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ขณะเดียวกัน การดำเนินงานต้องเป็นอิสระจาก รัฐบาล และพรรคการเมือง

กานต์ ยืนยง ผู้อำนวยการ Siam Intelligence Unit ได้กล่าวในตอนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ได้ อย่าง น่าสนใจ และนับว่าเป็นบทสรุปที่สามารถนำเรื่อง

ราวทั้งหมดที่ได้นำเสนอข้างต้นนั้นมาเป็นแรง บันดาลใจในการพัฒนาประเทศต่อไป กล่าวคือ จุด เริ่มต้นของสิ่งเหล่านี้ อยู่ที่เรายังเชื่อมั่นศรัทธาใน ความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่นอยู่หรือไม่ เราจะ ยอมรับความจริงที่บางครั้งเมื่อเปิดปัญหาที่อยู่ได้ พรหมขึ้นมา นั้นน่าชมชื่นและยากต่อการยอมรับได้ อย่างไม่ หรือแม้แต่บางครั้งปมเหล่านั้นในสังคม ต่างๆ ก็ห้ามมีการถกเถียงสาธารณะตามกฎหมาย ในศัพท์ภาษาอังกฤษมีคำว่า Transcend คำๆ นี้มี ความหมายลึกซึ้ง เพราะหมายถึงการทำความเข้าใจ ในปัญหาและข้อเท็จจริงอย่างเต็มความสามารถ หลอมรวมและก้าวข้ามไป การเปิดพื้นที่ให้สังคมมี ข้อถกเถียงแลกเปลี่ยนแม้จะเป็นประเด็นอ่อนไหว ซับซ้อน บนพื้นฐานของเหตุและผล เพื่อปรับสมดุล ใหม่ของสถาบันทางสังคมทั้งในสังคมไทยและสังคม ในอาเซียน รวมทั้งการถกทอเครือข่ายพลเมืองทั้งใน ในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อเรียนรู้ข้อเท็จ จจริง ซึ่งเมื่อเข้าใจประเด็นต่างๆ อย่างถ่องแท้แล้ว ก็ หาทางหลอมรวมความแตกต่างและยกระดับสังคม ของเราให้พ้นปมปัญหานั้นขึ้นไปอีกระดับอย่างสันติ

นี่แหละที่น่าจะเป็นคำตอบแห่งภารกิจของ คนรุ่นเรา และคนรุ่นต่อไปในอนาคตข้างหน้า ผู้ปริทัศน์หนังสือเล่มนี้ ก็ยังเชื่อและศรัทธาว่า ผู้ที่มีโอกาสได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ที่ถือว่าเป็น องค์ความรู้ที่ซับซ้อนต่อการเข้าถึงและนำไปสู่ การพัฒนาประเทศไทย แต่เชื่อว่า มือเล็กๆ ใดๆ ใดๆ ก็พร้อมถ่ายทอดหนังสือที่มีคุณค่า สำหรับคนรุ่นใหม่เพื่อเป็นแรงบันดาลใจที่จะ เป็นส่วนหนึ่งในการเติมเต็ม แต่งแต้มสีสัน ให้ ประเทศไทยต่อไป ■

